

Sygn. akt V AGa 46/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucjan Modrzyk (spr.)
Sędziowie:	SA Olga Gornowicz-Owczarek SO del. Katarzyna Sznajder
Protokolant:	Diana Pantuchowicz

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w Czechach

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 28 grudnia 2016 r., sygn. akt XIII GC 270/15

oddala apelację.

SSA Olga Gornowicz-Owczarek	SSA Lucjan Modrzyk	SSO del. Katarzyna Sznajder
-----------------------------	--------------------	-----------------------------

Sygn. akt VAGa 46/18

UZASADNIENIE

Powódka (...) F. w Czechach w pozwie pierwotnie wniesionym w dniu 24 września 2014 r. a po jego zwrocie ponownie wniesionym w dniu 9 lutego 2015 roku powódka wniosła o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. ma zapłacić powódce kwotę 158.600,00 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu i kosztami postępowania.

W uzasadnieniu pozwu powódka podała, że w dniu 20 stycznia 2014 roku strony zawarły umowę o współpracy, kupna – sprzedaży towaru na podstawie której ustalili zasady sprzedaży folii służącej do pakowania – stretch jumbo, 23 mikrony.

W dniu 1 kwietnia 2014 roku strony zawarły umowę sprzedaży 24,4 ton powyższej folii za cenę 158.600,00 złotych Powódka przed wykonaniem zobowiązania wzajemnego spełniła swoje świadczenie.

Strony rozwiązały powyższą umowę sprzedaży co zostało potwierdzone pismem pozwanej z dnia 22 kwietnia 2014 roku i dołączoną fakturą korektą nr (...) z dnia 18 kwietnia 2014 roku.

Pozwana w sprzeciwie od nakazu zapłaty z 6 maja 2015 roku wniosła o oddalenie powództwa podnosząc zarzut nieistnienia wierzytelności dochodzonej pozwem na skutek potrącenia tej wierzytelności z wierzytelnością pozwanej z tytułu kary umownej.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę dochodzoną pozwem z odsetkami od 9 lutego 2015 roku oraz koszty procesowe.

Rozstrzygnięcie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych i ocenie Sądu pierwszej instancji.

W dniu 20 stycznia 2014 roku pomiędzy powódką i pozwaną została zawarta Umowa o współpracy, kupna – sprzedaży towaru, w której strony postanowiły nawiązać stałą współpracę, na zasadzie wyłączności w przedmiocie sprzedaży przez pozwaną powódce folii służącej do pakowania – stretch jumbo, 23 mikrony. Strony wskazały, że postanowienia umowy odnoszą się w szczególności do towaru dostarczanego tak bezpośrednio jak i pośrednio przez polską spółkę (...)spółkę z o.o. w D.. Powódka jak kupujący gwarantuje, że będzie odbierała od pozwanej jako sprzedającego towar na zasadach wyłączności, za cenę 6.500,00 złotych netto za tonę (§ 3 pkt 1). W przypadku ujawnienia naruszenia przez kupującego postanowień o wyłączności i pierwszeństwie kupujący zapłaci na rzecz sprzedawcy karę umowną w wysokości 500.000,00 złotych za każdy przypadek naruszenia w danym miesiącu kalendarzowym (§ 4 pkt 3).

Aneksem z dnia 22 stycznia 2014 roku strony ustaliły sposób i termin zapłaty ceny poprzez przedpłatę lub płatność w dniu dostawy.

Również w dniu 20 stycznia 2014 roku pozwana - kupujący zawarła Umowę o współpracy, kupna – sprzedaży towaru z (...) spółką z o.o. w D. – sprzedawcą, w której zawarte zostało postanowienie o nawiązaniu stałej współpracy na zasadach wyłączności na terytorium Czech w stosunku do czeskiego podmiotu (...) F.. Przedmiotem umowy była sprzedaż folii służącej do pakowania – stretch jumbo, 23 mikrony (§ 1 pkt 1 i 2). W umowie stwierdza się, że w ramach nawiązanej współpracy pozwana podpisze umowę sprzedaży towaru ze spółką (...) z F.w Czechach (§ 1 pkt 7). W tej umowie strony również zastrzegły karę umowną na wypadek naruszenia przez sprzedającego – (...) postanowień o wyłączności i pierwszeństwie.

W dniu 11 kwietnia 2014 roku pozwana wystawiła dla powódki fakturę VAT nr (...) z tytułu sprzedaży folii stretch jumbo 23my opiewającą na kwotę 158.600,00 złotych.

Również w dniu 11 kwietnia 2014 roku powódka przelała na rachunek pozwanej kwotę 158.600,00 złotych wskazując jako tytuł zapłaty: przedpłata za towar SORBNET.

Jak to zeznał świadek M. R. strony niniejszego sporu współpracowały ze sobą do dnia 11 kwietnia 2014 roku. W tym okresie pozwana kupowała folię w spółce (...) którą następnie sprzedawała powódce. Realizacja zamówienia odbywała się poprzez dostawy w ilości 1- 2 samochody dziennie.

Dalej świadek zeznał, że w dniu 11 kwietnia 2014 roku rano pozwana podstawiła samochód na terenie magazynu firmy (...) - tak jak zawsze to się działo i czekała na przelew pieniędzy od powódki - pieniądze przyszły około południa. Około godziny 13.00 zadzwonił kierowca, powiedział, że stoi od rana i nadal nie jest ładowany. Świadek pojechał do magazynu gdzie kierowca pozwanej wskazał, że towar został załadowany na żółtego M.. Świadek zeznał, że podszedł

do kierowcy pojazdu i zapytał gdzie on ten towar wiezie, kierowca zdawkowo „rzucił”, że do Czech. Świadek poprosił o pokazanie dokumentu CMR, kierowca pokazał mu ten dokument, na którym jako odbiorca widniała firma (...). Świadek zrobił zdjęcie ciągnika i jego numerów rejestracyjnych. Świadek zeznał, że po zakończeniu współpracy z powódką z informacji z Urzędu Skarbowego wynikało, że towar nabywany przez powódkę mógł wracać na polski obszar celny.

Świadek K. K. zeznał, że razem z M. R. następnego dnia pojechał do Czech do powodowej spółki gdzie obecna w tym dniu pani powiedziała, że towar dojechał.

Z kolei świadek L. V. zeznała, że nic nie wie na temat dostarczenia folii przez pozwaną gdyż za umowę był odpowiedzialny Pan C., a sama nie wie czy była obecna 11 kwietnia 2014 roku.

Świadek V. C. zeznał, że powódka miała zawartą umowę na dostawę folii przez pozwaną w ilości do pięciu TIR-ów tygodniowo, w zależności od potrzeb. Świadek zeznał, że według pozwanej umowa zakończyła się 10 kwietnia 2014 roku w dalszych zeznaniach nie wykluczył też daty 11 kwietnia 2014 roku. Natomiast po wystawieniu przez pozwaną faktury powódka fakturę płaciła. Odnośnie spornej dostawy świadek zeznał, że kontaktował się z pozwaną i uzyskał odpowiedź, że pozwana ma problemy z Urzędem Skarbowym i dlatego nie jest w stanie dostarczyć powódce towaru. Na tej podstawie świadek stwierdził, że umowa nie ma sensu i dlatego współpracę powódki z pozwaną uznał za zakończoną. Dalej zeznał, że po zakończeniu współpracy z pozwaną powódka kupowała folię od (...), zaznaczył, że powódka zwróciła się natychmiast do firmy (...), po tym jak dowiedziała się że pozwana nie będzie dostarczać powódce folii. Dodał, że mogło to mieć miejsce 10 albo 11 kwietnia 2014 roku oraz, że do zerwania umowy przez pozwaną mogło dojść telefonicznie.

Zeznania świadków - za wyjątkiem zeznań L. V., w kluczowej kwestii dotyczącej faktu zaprzestania przez powódkę dokonywania zakupów folii od pozwanej i czasu kiedy ten fakt nastąpił są zbieżne, co potwierdził też świadek powódki V. C., że nastąpiło to w dniu 11 kwietnia 2014 roku.

W odniesieniu do przyczyny zaprzestania przez strony współpracy w tym dniu, co skutkowało naliczeniem przez pozwaną kary umownej i wystawieniem noty obciążającej; w innej sprawie prawomocnie zakończonej, a toczącej się przed tut. Sądem z powództwa (...) przeciwko pozwanej (...) spółka z o.o. o zapłatę sygn. akt XIII GC 201/14/AM zostało ustalone, że „okoliczności faktyczne składające się na ciąg zdarzeń do których doszło w dniu 11 kwietnia 2014 roku oraz w późniejszym czasie pozwalają na wnioskowanie o istnieniu porozumienia pomiędzy spółką (...) a spółką (...), którego celem było zastąpienie dotychczasowego pośrednika w dostawie folii, którym była pozwana spółka (...) innym podmiotem – (...) spółką z o.o.”

W dniu 18 kwietnia 2014 roku pozwana wystawiła fakturę VAT nr (...) korektę do wskazanej wyżej faktury VAT nr (...), w której skorygowana została cała faktura.

W piśmie do powódki z dnia 22 kwietnia 2014 roku pozwana przyznając, że w dniu 11 kwietnia 2014 roku powódka przelała na konto pozwanej tytułem przedpłaty kwotę 158.600,00 złotych poinformowała, że wystawiona przez pozwaną faktura VAT nr (...) jest nieprawidłowa i w załączeniu przesłała fakturę VAT korektę nr (...).

W dniu 3 lipca 2014 roku pozwana wystawiła notę księgową nr (...) na kwotę 500.000,00 złotych z tytułu kary umownej przewidzianej w § 4 pkt 3 umowy z dnia 20 stycznia 2014 roku za naruszenie postanowienia o wyłączności i pierwszeństwie.

W piśmie z dnia 8 lipca 2014 roku pozwana złożyła oświadczenie o potrąceniu z kwotą 158.600,00 złotych zapłaconą przez powódkę w dniu 11 kwietnia 2014 roku tytułem przedpłaty za towar własnej wierzytelności z tytułu kary umownej w wysokości 500.000,00 złotych.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny uznał Sąd pierwszej instancji, iż wobec naruszenia przez powódkę w dniu 11 kwietnia 2014 roku zasady wyłączności i pierwszeństwa w dostawie przez pozwaną do powódki rzeczowej folii, pozwana naliczyła powódce karę umowną i wystawiła notę księgową nr (...) z dnia 3 lipca 2014 roku, po czym w piśmie z dnia 8 lipca 2014 roku złożyła oświadczenie o potrąceniu z kwotą 158.600,00 złotych własnej wierzytelności w kwocie 500.000,00 złotych.

Zgodnie z treścią art. 498 § 1 k.c. gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub innym organem państwowym.

Jak to wynika z powołanego przepisu obie objęte potrąceniem wierzytelności muszą być wymagalne. Roszczenie jest wymagalne po bezskutecznym upływie terminu do jego spełnienia.

Nie budzi wątpliwości, że roszczenie z tytułu kary umownej jest roszczeniem bezterminowym. O terminie zaspokojenia takiego roszczenia decyduje wierzyciel wskazując dłużnikowi termin w jakim oczekuje jego spełnienia.

Stosownie zaś do treści art. 455 jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

W niniejszej sprawie pozwana nawet nie twierdziła, że wzywała powódkę do zapłaty kary umownej w kwocie 500.000,00 złotych, powołała się jedynie na przesłanie powódce noty księgowej nr (...) z dnia 3 lipca 2014 roku. Rzeczona nota księgowa nie zawiera wezwania do zapłaty przez powódkę na rzecz pozwanej kwoty 500.000,00 złotych ani nie wskazuje terminu w jaki pozwana oczekuje zapłaty tej kwoty. Zatem brak jest podstaw do przyjęcia, że roszczenie z tytułu kary umownej było wymagalne w chwili objęcia tego roszczenia oświadczeniem o potrąceniu z dnia 8 lipca 2014 roku.

Nadto zauważyć tu należy, że przymiotu wymagalności w dniu 8 lipca 2014 roku nie miała również wierzytelność powódki w kwocie 158.600,00 złotych, gdyż ani powódka wraz z pozwem ani pozwana przy sprzeciwie od nakazu zapłaty nie przedstawiły jakiegokolwiek wezwania do zapłaty tej kwoty skierowanego przed sporem przez powódkę do pozwanej, a co za tym idzie przed dniem 8 lipca 2014 roku.

Po zaprzestaniu przez strony współpracy tj. po dniu 11 kwietnia 2014 roku powódka dopiero w pozwie z dnia 9 lutego 2015 roku wyartykułowała swoje roszczenia wobec pozwanej o zapłatę kwoty 158.600,00 złotych, tym samym wzywając pozwaną do zapłaty tej kwoty i nadając swemu roszczeniu przymiot wymagalności.

Zauważyć tu należy, że w uzasadnieniu sprzeciwu od nakazu zapłaty pozwana podniosła procesowy zarzut potrącenia, jednak nie może on odnieść zamierzonego skutku, gdyż po pierwsze odnosi się on w istocie do nieskutecznie złożonego w dniu 8 lipca 2014 roku oświadczenia o potrąceniu, a po drugie podnosząc ten zarzut w niniejszym procesie pozwana nie wskazała wysokości własnej wierzytelności jak też nie przedłożyła pełnomocnictwa na mocy którego pełnomocnik procesowy pozwanej był umocowany do składania w imieniu pozwanej oświadczenia woli, jakim jest oświadczenie o potrąceniu.

Reasumując poczynione wyżej ustalenia faktyczne i prawne Sąd stwierdza, że oświadczenie pozwanej z dnia 8 lipca 2014 roku o potrąceniu nie mogło odnieść zamierzonego skutku i doprowadzić do wzajemnego umorzenia wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej (art. 498 § 2 k.c.), gdyż żadna z wierzytelności objętych potrąceniem nie była wówczas wymagalna.

W konsekwencji skoro pozwana nie złożyła skutecznego oświadczenia o potrąceniu wzajemnych wierzytelności przed sporem jak i w toku sporu, zobowiązana jest do zwrotu powódce dochodzonej sporem kwoty - podstawa świadczenia powódki na poczet dostawy towaru odpadła gdyż pozwana towaru nie dostarczyła.

Dlatego na mocy art. 410 § 2 k.c. Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 158.000,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 9 lutego 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku, które to odsetki Sąd zasądził na mocy art. 481 § 2 k.c.

O kosztach Sąd orzekł na mocy art. 98 k.p.c. zasądzając te koszty od pozwanej jako przegrywającej spór na rzecz powódki.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana, podnosząc zarzuty:

- 1) naruszenia przepisów prawa materialnego w postaci art. 455 k.c. poprzez przyjęcie, że do powstania stanu wymagalności wierzytelności niezbędne jest wskazanie terminu w jakim ma nastąpić zapłata, mimo że termin ten wynika z treści samego przepisu,
- 2) naruszenia przepisów postępowania w postaci art. 230 w zw. z art. 229 k.p.c. poprzez przyjęcie, że fakt wymagalności roszczenia pozwanego wynikającego z kary umownej wymagał dowodu, mimo że powód temu twierdzeniu nie zaprzeczył,
- 3) błędu w ustaleniach faktycznych polegających na nieuzasadnionym przyjęciu, że powód nie był wzywany do zapłaty, mimo że pozwany wezwał powoda do zapłaty za pomocą noty księgowej nr (...) z dnia 3 lipca 2014 roku (k. 48-49);
- 4) naruszenia przepisów postępowania w postaci art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód nie był wzywany do zapłaty, mimo że:

- całokształt materiału dowodowego jednoznacznie wskazywał na to, że powód wiedział, iż jest dłużnikiem pozwanego,

- ocena przesłanej do powoda noty księgowej zgodnie z obowiązującym zwyczajem i doświadczeniem życiowym pozwala na jednoznaczne przyjęcie, iż powód jest zobowiązany do zapłaty kwoty 500.000 złotych na rzecz pozwanego,

Wskazując na powyższe zarzuty domagała się pozwana

- 1) dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z dokumentu – wezwania do zapłaty z dnia 23 stycznia 2017 roku – na okoliczność jego istnienia i treści, albowiem dokument ten został sporządzony po dacie wydania wyrokowania przez Sąd I instancji a zatem jego zgłoszenie na wcześniejszym etapie nie było możliwe,
- 2) zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,
- 3) zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Ponadto pozwana złożyła w apelacji oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności.

Sąd Apelacyjny zważył:

apelacja pozwanej nie może zostać uwzględniona, gdyż zaskarżony wyrok jest trafny i odpowiada prawu – art. 498 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

Istota sprawy w niniejszym postępowaniu sprowadza się do oceny skuteczności oświadczenia pozwanej z 8 lipca 2014 roku (k. 47) o potrąceniu wierzytelności dochodzonej pozwem z wierzytelnością pozwaną o zapłatę kary umownej w kwocie 500.000 złotych naliczonej na podstawie §4 ust. 3 łączącej strony umowy z 20.01.2014 roku.

Nie budzi żadnych zastrzeżeń ocena Sądu pierwszej instancji, iż roszczenie pozwanej przedstawione do potrącenia z tytułu kary umownej na podstawie §4 ust. 3 umowy ma charakter bezterminowy. Termin spełnienia świadczenia nie wynika bowiem ani z przepisu ustawowego ani z postanowień łączącej strony umowy.

Oznacza to, że wymagalność takiego roszczenia powstaje zgodnie z art. 455 k.c. z chwilą upływu terminu wskazanego w wezwaniu do zapłaty lub niezwłocznie po wezwaniu. Wymagalność wierzytelności jest zgodnie z art. 498 k.c. jedną z przesłanek skuteczności potrącenia wzajemnych wierzytelności.

Aby mogło dojść do potrącenia, spełnione musi być (poza innymi przesłankami) przesłanka wymagalności i przesłanka ta niewątpliwie dotyczy wymagalności wierzytelności potrącającego. Wynika to z faktu, że potrącenie jest jednoznaczne z przymusowym zaspokojeniem tej wierzytelności, a nie można prowadzić egzekucji wierzytelności niewymagalnej, z kolei można spłacić wierzytelność niewymagalną, przed nadejściem terminu spełnienia świadczenia.

Dla wywołania skutków potrącenia w postaci umorzenia wzajemnych wierzytelności, konieczna jest zatem wymagalność wierzytelności potrącającego (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 2.03.2017 roku, V CSK 395/16, niepubl.).

Bezprzedmiotowe są zatem rozważania Sądu pierwszej instancji (i zarzuty skarżącej w tym przedmiocie) co do braku wymagalności wierzytelności powódki z tytułu zwrotu nienależnego świadczenia jako roszczenia bezterminowego, wobec braku wezwania pozwanej do zapłaty tej należności.

Istotne jest zatem wyłącznie to, czy wymagalna była wierzytelność potrącającego – pozwanej o charakterze bezterminowym, a zatem czy zgodnie z art. 455 k.c. pozwana przed złożeniem (pismem z 8.07.2014 roku) oświadczenia o potrąceniu, wezwała powódkę do zapłaty kary umownej zgodnie z art. 455 k.c.

Wbrew zarzutom apelacji do dokonania powyższej oceny bez znaczenia jest świadomość powódki, iż jest dłużnikiem pozwanej z tytułu kary umownej.

Wymagalność roszczenia bezterminowego nie jest bowiem związana ze świadomością dłużnika, iż wierzycielowi przysługuje wobec niego roszczenie lecz z wezwaniem dłużnika do spełnienia świadczenia.

Brak jest podstaw do uznania, iż Sąd pierwszej instancji naruszył art. 230 k.p.c. i art. 229 k.p.c. oraz uznania, że wyniki rozpraw przed Sądem pierwszej instancji dają podstawę do uznania, że powódka przyznała fakt wezwania jej do zapłaty kary umownej.

Na tej podstawie można co najwyżej ustalić, że powódka otrzymała notę księgową z 3 lipca 2014 roku (k. 48).

Nie może także zostać uwzględniony zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w tym zakresie.

Apelująca, zarzucając naruszenie przez Sąd I Instancji zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. przedstawiła własną, subiektywną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Stosownie do treści art.233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Taka ocena, dokonywana jest na podstawie przekonania sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a nadto winna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - ważąc ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu.

Granice swobodnej oceny dowodów wyznaczają w szczególności: obowiązek wyprowadzenia przez sąd z zebranego materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych, ramy proceduralne (ocena dowodów musi respektować warunki określone przez prawo procesowe, w szczególności art. 227-234 k.p.c.), wreszcie poziom świadomości prawnej sędziego oraz dominujące poglądy na sądowe stosowanie prawa. Swobodna ocena dowodów dokonywana

jest przez pryzmat własnych przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego zasobu doświadczeń życiowych, uwzględnia wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - ważąc ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego.

Należy podkreślić, iż dopuszczenie się obrazy art. 233 § 1 k.p.c. przez sąd może polegać albo na przekroczeniu granic swobody oceny wyznaczonej logiką, doświadczeniem, zasadami nauki albo też na nie dokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważenia sprawy. W tym drugim przypadku wyciągnięte przez sąd wnioski mogą być logiczne i zgodne z doświadczeniem życiowym, jednakże sąd czyni je w oparciu o część materiału dowodowego, a pozostałą część tego materiału, która pozwoliłaby na wyciągnięcie innych wniosków, pomija. Swobodna ocena dowodów rozumiana jak wyżej jest prawem sądu orzekającego - stąd kontrola prawidłowości tej oceny dokonywana przez sąd odwoławczy musi być z reguły ostrożna, pamiętać bowiem należy o tym, iż sąd odwoławczy w tym zakresie dokonuje prawidłowości oceny dowodów, których sam nie przeprowadził.

Odnosząc powyższe do ustalonego w sprawie stanu faktycznego i przeprowadzonej przez Sąd I Instancji oceny dowodów, wskazać należy iż wbrew zarzutom zawartym w apelacji pozwanej, Sąd I Instancji nie dopuścił się przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów zaś wnioski wyprowadzone z tejże oceny czyniły ustalenia stanu faktycznego prawidłowymi.

W szczególności podkreślić trzeba, iż Sąd I Instancji w oparciu o zaoferowany przez strony postępowania materiał dowodowy ustalił stan faktyczny, wskazując przy tym na jakich dowodach ustalenia te oparł. W granicach swobodnej oceny dowodów sąd zobowiązany jest bowiem do przeprowadzenia selekcji dowodów, tj. dokonania wyboru tych, na których się oparł i ewentualnego odrzucenia innych, którym odmówił wiarygodności

Przepis ten jest naruszony, gdy ocena materiału dowodowego koliduje z zasadami doświadczenia życiowego lub regułami logicznego wnioskowania. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać choćby w równym stopniu na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych, praktycznych związków przyczynowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Zarzut obrazy art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać jedynie na zaprezentowaniu własnych, korzystnych ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej, korzystnej oceny materiału dowodowego - skarżący może wykazywać jedynie to, że sąd naruszył ustanowione w art. 233 § 1 k.p.c. zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażany w judykaturze, wedle którego niewątpliwie nie jest wystarczającym uzasadnieniem zarzutu naruszenia normy art. 233 § 1 k.p.c. przedstawienie przez stronę skarżącą własnej oceny dowodów i wyrażenie dezaprobaty dla oceny prezentowanej przez sąd pierwszej instancji. Skarżący ma obowiązek wykazania naruszenia przez sąd paradygmatu oceny wynikającego z art. 233 § 1 k.p.c. (a zatem wykazania, że sąd wywiódł z materiału procesowego wnioski sprzeczne z zasadami logiki lub doświadczenia życiowego, względnie pominął w swojej ocenie istotne dla rozstrzygnięcia wnioski wynikające z konkretnych dowodów.

Zgodnie z powyższymi zasadami nie może być uwzględniony zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. odnoszący się do „całości materiału dowodowego”, a nie do konkretnych dowodów w tym do zeznań konkretnych świadków.

Jedynym konkretnym i wyraźnie wskazanym dowodem, którego ocenę przez Sąd pierwszej instancji skarżąca kwestionuje jest nota księgowa z 3 lipca 2014 roku.

Sięgnąć zatem należy do poglądów prezentowanych w orzecznictwie, w zakresie formy jaką spełniać powinno wezwanie do spełnienia świadczenia w rozumieniu art. 455 k.c.

Jak wskazano powyżej skarżąca nie wykazała, aby poza powyższą notą księgową wzywała w innej formie powódkę do zapłaty kary umownej.

Nie budzi zastrzeżeń w judykaturze, iż poza pisemnym wezwaniem do zapłaty, zawierającym wezwanie do spełnienia określonego świadczenia pieniężnego, w określonej wysokości i w określonym terminie, funkcję wezwania do zapłaty pełnić mogą dokumenty o charakterze księgowym – np. faktura czy nota księgowa.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem (por. m.in. wyroku SN z 16.09.2004 roku, IV CK 659/03, z 7.07.2005 roku, IV CK 28/05, niepubl.) doręczenie dłużnikowi dokumentu rozliczeniowego jest wezwaniem do spełnienia świadczenia pieniężnego wówczas, gdy zawarto w nim stosowną wzmiankę co do sposobu i terminu zapłaty. Tak określonych warunków uznania dokumentu rozliczeniowego za wezwanie do zapłaty nie spełnia nota księgowa z 3 lipca 2014 roku nr (...) (k. 48). W jej treści zawarto jedynie stwierdzenie o obciążeniu powódki kwotą 500.000 złotych z tytułu kary umownej naliczonej na podstawie §4 ust. 3 łączącej strony umowy. Nota nie zawiera żądania zapłaty należności, a co najistotniejsze nie określa sposobu i terminu zapłaty kary umownej, a zatem ten dokument rozliczeniowy nie spełnia wymogów wezwania do zapłaty w rozumieniu art. 455 k.c.

Oznacza to, że w chwili doręczenia powódce oświadczenia z 8 lipca 2014 roku o potrąceniu wzajemnych wierzytelności, wierzytelność pozwanej z tytułu kary umownej nie była zgodnie z art. 455 k.c. wymagalna, a zatem zgodnie z art. 498 § 1 k.c. oświadczenie o potrąceniu nie było skuteczne i nie doprowadziło zgodnie z art. 498 § 2 k.c. do umorzenia wzajemnych wierzytelności.

Zarzuty naruszenia art. 455 k.c., art. 230 k.p.c. w zw. z art. 229 k.p.c., naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i błędu w ustaleniach faktycznych są zatem bezpodstawne.

Nie może być także uwzględniony zarzut potrącenia połączony z materialnoprawnym oświadczeniem o potrąceniu zgłoszonym w apelacji. Skarżąca podnosi, że po wydaniu zaskarżonego wyroku wzywała powoda pismem z 23.01.2017 roku do zapłaty kary umownej, a zatem jej roszczenie jest wymagalne i oświadczenie o potrąceniu mogło zostać złożone w apelacji.

Jeśli nawet uznać, że pozwana wykazała, że nie tylko wysłała powódce ale również doręczyła jej wezwanie do zapłaty zgodnie z art. 499 k.c. w zw. z art. 61 k.c. to oświadczenie pełnomocnika procesowego pozwanej zawarte w apelacji o potrąceniu wzajemnych wierzytelności nie jest skuteczne.

Nie budzi wątpliwości, iż pełnomocnik procesowy pozwanej, zgodnie z treścią pełnomocnictwa (k. 440) był umocowany do składania także materialnoprawnych oświadczeń woli w imieniu pozwanej, w tym oświadczenia o potrąceniu, to oświadczenie to (wraz z apelacją) zostało doręczone pełnomocnikowi powoda, którego pełnomocnictwo (k. 30) ma charakter wyłącznie pełnomocnictwa procesowego – „udziela pełnomocnictwa adw. J. L. do zastępstwa” w niniejszej sprawie.

Nie budzi żadnych sporów w doktrynie i orzecznictwie, że art. 91 k.p.c. określający zakres umocowania pełnomocnika procesowego nie obejmuje składania i przyjmowania oświadczeń woli o charakterze materialnoprawnym, chyba że treść pełnomocnictwa procesowego została uzupełniona o umocowanie do dokonywania lub odbierania oświadczeń woli o takim charakterze (art. 92 k.p.c.).

Skoro oświadczenie o potrąceniu zgodnie z art. 499 k.c. w zw. z art. 61 k.c. wywiera skutki prawne dopiero z chwilą dojścia do adresata, to zawarte w apelacji oświadczenie o potrąceniu, doręczone jedynie nieumocowanemu do jego przyjęcia pełnomocnikowi procesowemu powódki jest nieskuteczne (por. m.in. wyroki SN z 7.03.2013 r., II CSK 476/12, z 23.02.2017 roku, V CSK 305/16, niepubl.).

Oznacza to, że oświadczenie o potrąceniu złożone w apelacji nie wywarło zgodnie z art. 498 § 2 k.c. skutku umorzenia wierzytelności powódki, a zatem także na tej podstawie nie można podważać zasadności roszczenia dochodzonego pozwem i zasadności zaskarżonego wyroku.

Apelacja pozwanej jest zatem bezpodstawna i zgodnie z art. 385 k.p.c. podlega oddaleniu.

SSA Olga Gornowicz-Owczarek	SSA Lucjan Modrzyk	SSO del. Katarzyna Sznajder
-----------------------------	--------------------	-----------------------------